

Сваког 14. јула, датума пада Бастиље 1789. године и француског националног празника, могу се уместо триколора, у неким регионима те земље, на понекој реткој кући, видети црне драперије на прозорима. Био сам вишеструки очевидац тог немог протеста малог броја убеђених монархиста којима се не допада француска револуција од пре више од двеста година. Нико их не хапси и не напада физички. Обични људи врте главом, а телевизијске екипе се труде да им некакав црни прозор случајно не упадне у кадар током бицикличичке трке око Француске.

Ово је пример слободе говора у ширем (и прихваћеном) смислу – слободе да се видно или чујно или артикулисано *изрази неодобравање*. Да развијемо овај пример у један хипотетични. У више махова последњих година у тој истој земљи, Француској, било је озбиљних немира у предграђима многих градова. Шта би се догодило да је током тих масовних протеста – против расизма и сијасет других озбиљних проблема француског друштва – француска полиција наступила без штитова, пендрека, шмркова и сузавца, емитујући *Марсељезу* из гласноговорника (или певајући је!) – а да је као одговор од демонстраната (узгред буди речено, са сличном етничко-расном заступљеношћу као у фудбалској репрезентацији Француске) добила не камење, пребијање издвојених жандара и паљење аутомобила, него опште звиждање француској химни? Полиција би била одушевљена и нико не би био ухапшен – чак и због «окупљања без дозволе» (што је стара и нова српска пракса). Новински уводници би писали о звиждању као слободи говора, о невиолентном протесту против евидентних неправди у француском друштву.

Како стоје ствари са звиждањем као формом протеста у Србији? Хиљаде људи је невиолентно звиждало америчким студентима на отварању Универзијаде у дупке пуној београдској Арени, иако претпостављам да нико од тих студената није био довољно стар да нас бомбардује 1999. године. Много небројеније хиљаде су звиждале *Марсељезу* на фудбалској утакмици Србија – Француска, иако сумњам да је ико имао нешто лично против тих фудбалских мајстора. У оба случаја, људи су звиждали симболима земаља које су нас стравично бомбардовале 78 дана и ноћи пре само десет година – и које нам отимају свето Косово. Сукцесивне владе САД виде као коловође тих поступака, а у случају Француске сматрају да се Ширак није довољно потрудио да спречи бомбардовање; о Бернару Кушнеру, садашњем министру спољних послова Француске, мисле као о првом и можда по Србе најгорем шефу УНМИК-а на Косову (1999-2001).

Просечни грађани Србије, били они навијачи или не, вероватно не улазе у такве детаље, већ су интуитивно и кумулативно формирали негативну слику о те две земље: та слика је заменила веома позитивну коју су претходно имали о обе. Они сматрају, пре свега, да иако је Милошевић био крив за пуно ствари, Србија, њена деца, њена културна баштина и њена инфраструктура нису били Милошевићева приватна својина да се он могао – и може и даље, постхумно – кажњавати њиховим уништењем и отимањем. Затим, имају масу разлога да гледају на трибунал у Хагу као на тело чија је намера да својим неправедним – а непрестаним, дозираним и често псеудо-правним – захтевима понизи и деградира Србе чак и више него што је то потребно да би се по сваку цену «очувао међународни кредибилитет» земаља НАТО-а и допринесе војним и економским интересима водеће земље те организације (која је одавно престала да буде дефанзивна). Даље, српски народ никад није чуо од званичника САД и Француске ни једну реч извињења у вези са смрћу ма и једног детета током бомбардовања – нити о употреби касетних бомби и загађењу Србије муницијом са осиромашеним уранијумом. Стратегија Запада је константно била «Не признај ништа и не извињавај се низашта. Не дозволи им ни да питају!» И заиста, људи примећују да се наши званичници и чланови разних НВО утркују у томе ко ће мање питати и мање узнемирити Запад. Просечан човек то сматра срамотним додворавањем.

Под овим околностима, како наши званичници и разни гласноговорници тзв. Друге Србије могу да очекују да просечни грађани неће звиждати француској химни и том слободом изражавања показати да се они сећају да су бомбардовани и покрадени, иако се садашња власт не сећа – односно, не интересује је, јер су неки патетично мали уступци Запада важнији њеној бази у псеудо-културној, псеудо-цивилизованог и псеудо-демократској «елити»? (Нико их, сем они сами себе, не сматра ма каквом елитом. Западни чиновници их у контакту са тим људима и женама сматрају «корисним идиотима», у Лењиновој терминологији.) И кад ће наши званичници схватити да постају још непривлачнији кад осионо држе лекције својим суграђанима о узвишености *Марсеље зе* ускраћујући им тако право на слободу говора и израза?

Ово је апсолутно недопустиво у демократији и никога не интересује што је некакав наш самоважни званичник осетио потребу да се извињава некаквом минорном дипломати што његов народ нажалост има поноса и показује га звиждањем (*или се инати*, што ни званичник, ни његов преводилац, неће умети да преведу на било који језик, пошто су углавном недоучени). Повезивати то са «гостопримством» – на фудбалском стадиону! – је смешно и провокативно за људе који не могу да смисле функционерчиће и новинарчиће који им држе придики о лепом понашању, а према којима немају никаквог разлога да осећају икакво уважавање. Зашто би? Ти исти званичници и њихови аколити у медијима им ускраћују основна средства за живот невероватном корупцијом која траје

Пише: Владимир Ј. Конечни
среда, 23 септембар 2009 17:00

годинама. Не постоји земља у којој је више штрајкова, а мање интереса власти. «Влада на годишњем одмору, сем Љајића.» Али ту је ваљда полиција под руководством «најновијег демократе» да слепо и осино брани власт и поредак.

Ствари постају горе. После утакмице са Француском и масовног звиждања, један је слободоумни колумниста написао запажен чланак (181 коментар читалаца) у једном београдском дневнику у прилог звиждања као слободе израза. Одмах се огласила сива еминенција те куће (мање од 20 коментара) да се строго огради од става колумнисте и да приповеда о на Западу наводно универзалним вредностима пристojности, гостопримљивости и не знам све чега још – ниједну од којих нисам приметио – као општу црту – било ког од небројених градова у свету у којима сам присуствовао спортским догађајима, укључујући, нпр, Вадуц (Лихтенштајн). А онда се наравно јавила Локална Политичка Величина, тип из Гогоља, да осуди колумнисту, али још више, да притегне главног уредника – јер се усуђује да тог колумнисту недовољно осуђује. Јадни главни уредник дневника, знајући у којој земљи работа и ко и зашто га је поставио, одмах се огласио (двадесетак коментара) да се извини локалној политичкој величини и укаже јој на то да је сива еминенција већ јасно изнела прави и једини правични и једини могући став листа и зашто то сада...

Заиста јадно. Проблем у Србији није што неки наводно неодговорни таблоиди пишу све и свашта и сметају неким министрима у земљи Страдији (таквих свуда има много више и нико не брине), већ што наводно озбиљни дневници пишу оно што тренутна власт и њени инострани власници (и ни од кога демократски изабране вође одређених НВО) желе да чују. Народ треба да буде послушан. Међутим, један је читалац електронског издања тог листа, чији је коментар изгледа «прошверцован» од стране саботера-модератора, поручио нешто овако сивој еминенцији: «Ви стојте у ставу мирно кад се свирају химне земаља које су нас бомбардовале, а ја ћу звиждати!»

Али најстрашније је то што је само питање времена и тренутка кад ће неки новопечени, амбициозни, политички буржујчић Друге Србије оптужити тог колумнисту – *који заступа слободу говора, неодобравања и отпора звиждањем* –

да је

лично

одговоран што су неки навијачи Партизана потом организовано изазвали тешко рањавање једног, и повреде другог, навијача француског фудбалског тима из Тулузе (колико се сећам, можда грешим, у српским преводима, Toulouse – диван, топао, и јужњачки анархично-хаотичан град – је писан

Тулуза,

а не

Тулуз

О звиждану и слободи говора у демократији

Пише: Владимир Ј. Конечни
среда, 23 септембар 2009 17:00

). Такву бих оптужбу, до које, надам се, неће доћи чак и у нашој корумпираној и похлепној средини првобитне акумулације, односно отимачине, капитала, глатко побио, у својству судског вештака, у сваком иоле објективном суду (вредног свог имена) као социјални-правни-клинички психолог. Узгред буди речено, амбициозни и лакоусти «директори» и чиновници разних НВО, којима се због наредби власти без икаквог смисла и објективног разлога даје невероватно велики простор у медијима, би том приликом научили да је, веома често, управо њихов говор – *говор мржње*.

Ужас, шта се десило тој двојци из Тулузе, дубоко и искрено ми је жао, али не могу а да не рационално релативизујем ствари и не кажем да сам видео неупоредиво, заиста неупоредиво, горе и масовније трауме у, рецимо, било којој посети енглеских, шкотских и холандских навијача било ком граду у Европи – без обзира како питомом. А у Уједињено Краљевство навијачи из других земаља једноставно једва путују – из страха. Питајте Хрвате.

(Аутор је редовни професор (Емеритус) психологије Калифорнијског универзитета у Сан Дијегу и Београдског универзитета)